

Obsah

Obsah	5
Úvod	8
Předmluva ke druhému vydání	12
1.0 Obecně o jazyce	14
1.1.1 Jazyk	14
1.1.2 Systém. Druhy systémů	15
1.1.3 Druhotné materiální neboli sémiotické systémy	21
1.1.4 Struktura	27
1.1.5 Struktura a substance systémů (úloha prvků a struktury v systému)	30
1.1.5.1 Obecně o vztahu struktury a substance	30
1.1.5.2 Struktura a substance v sémiotických systémech	36
1.1.5.3 Shrnutí	38
1.1.5.4 Struktura a substance v jazyce (o povaze jazykové substance)	40
1.1.6 Systémotvorné, systémově podmíněné a systémově neutrální vlastnosti prvků v jazykovém systému	43
1.1.7 Anizotropie jazykových prvků	45
1.1.7.1 Anizotropie jakožto vlastnost prvků ve funkčních systémech	45
1.1.7.2 První aspekt anizotropie	48
1.1.7.3 Druhý aspekt anizotropie	50
1.1.7.4 Anizotropie a linearita	52
1.1.7.5 Anizotropie a ostatní obecné vlastnosti jazykových prvků celkově	53
1.2 Systém jazyka, paradigmatika, syntagmatika, hierarchické vztahy	55
1.2.1 Úvodem	55
1.2.2 Odlišnost jazykového systému od funkčních systémů jiných	56
1.2.3 Syntagmatické, paradigmatické a hierarchické vztahy	58
1.2.3.1 Syntagmatické vztahy a pojem pozice	60
1.2.3.2 Paradigma a paradigmatické vztahy	64
1.2.3.3 Hierarchické vztahy a pojem roviny jazykového systému	68
1.2.4 Neutralizace paradigmatických rozdílů.	75
1.2.5 Ještě k dichotomiím „jazyk — řeč“, „systém — text“, „paradigmatika — syntagmatika“	77
2.0 Znak	79
2.1 Znakovost jazyka a jazykové jednotky z hlediska znakové teorie	79
2.1.1 Úvodní poznámky	79
2.1.2 Znaky a „znakové využití“ neznakových útvarů	82

2.1.3 Znak obecně a znak v jazyce	85
2.1.4 Kritika teze o bilaterálnosti znaku a kritika pojetí znakového významu jakožto vztahu	90
2.1.5 Unilaterálnost nebo bilaterálnost znaků?	93
2.1.6 Zvuk a význam v jazyce (jazykové jednotky z hlediska znakovosti)	96
2.1.7 Zvuk a význam v jazyce a teorie hodnot	98
2.1.8 Hypotéza „jazykové relativity“	104
2.2 Problém arbitrárnosti a motivovanosti jazykového znaku. Vztah znaku a označovaného	107
2.2.1 Problém arbitrárnosti a motivovanosti jazykového znaku. Dva přístupy k problému	107
2.2.2 Vztah znaku a označovaného. Arbitrárnost a historická motivovanost	112
3.0 Jednotky. Úvodní poznámky. Jazykové a řečové jednotky	120
3.1 Řečové jednotky	122
3.1.1 Řeč a její jednotky	122
3.1.2 Shody a rozdíly mezi jazykovými a řečovými jednotkami	127
3.1.2.1 Produkovatelnost a reprodukovatelnost. Idiomaticnost a neidiomaticnost	127
3.1.2.2 Idiomaticnost — neidiomaticnost a parametry jazykových a řečových jednotek	129
3.1.2.3 Lze považovat řečové jednotky za „potenciální jednotky jazykové“?	132
3.1.2.4 Nominativní funkce jako společná vlastnost jazykových a řečových jednotek. Způsoby realizace nominace	134
3.1.2.5 Podmínky tvoření jazykových a řečových jednotek	136
3.1.3 Nerozlišitelnost složeného slova a slovního spojení	138
3.1.4 Ještě jednou o řečových jednotkách. Stavba řečového řetězu	143
3.1.4.1 Řeč jako použití jazyka	143
3.1.4.2 Morfologická a syntaktická pravidla	144
3.1.4.3 Hierarchické a systémové vztahy v řeči	146
3.1.4.4 Dvojaká povaha řečových jednotek	148
3.2 Jazykové jednotky	149
3.2.1 Obecné poznámky o jazykových jednotkách. Foném, morfém, slovo	149
3.2.2 Otázky ostatních jazykových jednotek	154
3.2.2.1 Ustálená slovní spojení	154
3.2.2.2 Tak zvané intonační jednotky	155
3.2.2.3 Stavební vzorce čili konstrukce	158
3.2.2.4 „Významové jednotky“	159
3.2.2.5 „Jednotky výrazu“	161
3.2.2.6 Problematika „štěpení“ elementárních jazykových jednotek	164
3.2.2.7 „Intrarovinné“ jednotky	167
3.2.3 Je „větný člen“ jazykovou jednotkou?	168
3.2.4 Variabilita jazykových jednotek. Pojem jazykového invariantu	174
3.2.4.1 Obecné poznámky o variantách a invariantech	174
3.2.4.2 Foném jako invariant hlásky. Vztah: foném — hláska — grafém — písmeno	179
3.2.4.3 Variabilita morfému a slova	184
3.2.4.4 Variabilita a vztah manifestace z hlediska unilaterálnosti jazykového znaku prezentovaná na morfému	187
3.2.4.5 Variabilita jazykových jednotek obecně	190
3.2.5 Základní jazykové jednotky obecně	195
3.2.5.1 Foném (ontologická podstata fonému a fonematických variant)	195
3.2.5.2 Morfém a slovo	201
3.2.5.2.1 Z historie termínu <i>morfém</i> . Morfém v pojetí Boudouina de Courtenay	201

3.2.5.2.2	Morfém jako <i>jednotka</i> odvozená ze slova	207
3.2.5.2.3	Význam morfému a slova	209
3.2.5.2.4	Vztah slov a morfémů. Vztah roviny slov a roviny morfémů	210
3.2.5.2.5	Určení morfému a specifikum izolačních jazyků	212
3.2.6	Některé otázky kombinatoriky jazykových jednotek	218
3.2.6.1	Obecné poznámky o kombinatorice jazykových jednotek	218
3.2.6.2	Kombinatorika fonémů	220
3.2.6.3	Kombinatorika morfémů	225
3.2.6.4	Kombinatorika slov	232
3.2.6.4.1	Obecné poznámky. Úloha významů slov a syntaktických pravidel v kombinatorice	232
3.2.6.4.2	Koncepce hloubkové struktury a produkování významu vět v gene- rativní lingvistice	236
3.2.6.4.3	Faktory, které ovlivňují generování významu. Pojem konstrukce	239
3.2.6.4.4	Generování větného významu. Úloha funkčních významů	242
3.2.6.4.5	Vzájemná souvislost tak zvaných povrchových a hloubkových jevů při kombinatorice slov	244
3.2.6.4.6	Homonymie kombinací slov a „hloubkové“ jevy	247
3.2.6.4.7	Doplňující významové aspekty při kombinatorice slov	248
3.2.6.4.8	Lineární a nelineární působení mezi významy v řečovém řetězu	252
4.0	Znaky a jednotky jazyka (místo závěru)	255
Literatura	261
Věcný rejstřík	269